

Альона Прокопенко,

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри інформатики,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради,
(м. Харків, Україна)

Alona Prokopenko,

PhD of Pedagogical Sciences,
lecturer at the Department of Informatics,
Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian-
Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council
(Kharkiv, Ukraine)
prokopenko.hgpa@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-3735-342X

УДК 371.134**СИСТЕМА БАГАТОРІВНЕВОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УКРАЇНІ**

Анотація. На основі аналізу науково-педагогічної та спеціальної літератури у статті розглянуто рівні підготовки фахівців, а саме: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень; науковий рівень.

Зосереджено увагу на принципах, які представлено у Меморандумі безперервного процесу освіти європейського союзу, а також принципах безперервного навчання майбутніх учителів, а саме: багаторівневості професійних освітніх програм; додатковості базової і післядипломної професійної освіти; маневреності професійних освітніх програм; наступності; послідовності; зв'язку із життям.

Також у процесі дослідження з'ясовано, що термін «багаторівневе навчання» асоціюється близько із двадцятьма супутніми, такими як: навчання протягом життя, безперервне навчання, навчання людей третього віку тощо.

Ключові слова: багаторівневе навчання, безперервна освіта, принципи, майбутні учителі, рівні освіти, підготовка фахівців.

SYSTEM OF MULTILEVER EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN UKRAINE

Abstract. In today's globalized world, the main goal is to improve the education system to provide the country in the future with highly qualified and competitive professionals who are able to learn new approaches to professional activities, promote digitalization and use innovative technologies.

Based on the analysis of scientific and pedagogical and special literature, the author considers the levels of training, namely the initial level (short cycle) of higher education; first (bachelor's) level; second (master's) level; third (educational-scientific / educational-creative) level; scientific level ".

The focus is on the principles presented in the Memorandum on the Continuing Education Process of the European Union - new basic knowledge and skills for all; increase investment in human resources; innovative teaching and learning methods; new system of evaluation of received education; development of mentoring and counseling; bringing education closer to the place of residence, as well as the principles of continuous training of future teachers, namely: multilevel professional educational programs; additionality of basic and postgraduate professional education; maneuverability of professional educational programs; continuity; sequences; connection with life.

These principles confirm that the level of competitiveness of the state on the world stage increasingly depends on the quality of specialists, the level of their competence. That is why it is time to use continuing education to achieve this goal and as a result it is necessary to rethink the goals and functions of education as a system, the tasks of its individual parts.

The study also found that the term multilevel learning is associated with about twenty related ones such as: lifelong learning, lifelong learning, learning for the elderly, and so on.

Keywords: multilevel learning, continuing education, principles, future teachers, levels of education, training.

ВСТУП

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі головною метою є удосконалення системи освіти задля забезпечення країни в майбутньому висококваліфікованими та конкурентоспроможними фахівцями, які здатні освоювати нові підходи до професійної діяльності, сприяють процесам діджиталізації та використовують інноваційні технології у роботі.

«Проблема освіти виходить на передній план у зв'язку зі становленням нового типу суспільних відносин Наразі в Україні склалася суперечлива ситуація між вимогами суспільства до фахівця, з одного боку, і реальним рівнем його підготовки у вищих навчальних закладах – з іншого» (Харківська А., 2009, с. 411–420).

Ці чинники сприяють зосередженню уваги вітчизняних науковців із різних галузей педагогіки, психології, управління, соціології, інформатики, економіки та інших на більш детальному дослідженні проблеми розвитку системи багаторівневої підготовки майбутніх фахівців, тобто їх безперервної освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблеми неперервної освіти, її концептуальні положення досліджували І. Бех, О. Василечко, Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Євтух, І. Зязюн, А. Лігоцький, О. Онушкін, С. Сисоєва. Систему підготовки педагогічних кадрів представлено у дослідженнях О. Глузман, В. Кременя, В. Луговий, А. Харківської, Є. Хрикова та інших. Однак питання розгляду передумов розвитку системи багаторівневого навчання майбутніх учителів не стало предметом окремого дослідження.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – дослідити аспекти розвитку системи багаторівневого навчання майбутніх учителів, проаналізувати принципи безперервної освіти.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження для розв'язання визначених завдань використано системний і порівняльний аналіз: методичної, педагогічної, психологічної, управлінської та спеціальної літератури, довідникової, навчально-методичної та нормативної документації з метою вивчення стану розробки проблеми та з'ясування рівнів і принципів системи багаторівневої підготовки майбутніх учителів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні та практичні напрацювання щодо питань багаторівневого навчання виключно актуальні для сучасної системи освіти України. Так, у Меморандумі про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу було визначено шість основних аспектів розвитку безперервної освіти:

1. Нові базові знання і навички для всіх. Мета – гарантувати загальний безперервний доступ до освіти з метою отримання і оновлення навичок, необхідних для входження в інформаційне суспільство.
2. Збільшення інвестицій в людські ресурси. Мета – значно збільшити інвестиції в людські ресурси для підвищення пріоритету найважливішого надбання Європи – її людей.
3. Інноваційні методи викладання і навчання. Мета – розробити нові методології навчання для системи безперервної освіти.
4. Нова система оцінки отриманої освіти. Мета – докорінно змінити підходи до розуміння та визнання освітньої діяльності та її результатів, особливо в сфері неформальної та інформальної освіти.
5. Розвиток наставництва і консультування. Мета – протягом усього життя забезпечити кожному вільний доступ до інформації про освітні можливості в Європі й необхідні консультації та рекомендації.
6. Наближення освіти до місця проживання. Мета – наблизити освітні можливості до місця проживання за допомогою мережі освітніх і консультаційних пунктів, а також використовуючи інформаційні технології (Меморандум безперервного процесу освіти європейського союзу, 2006).

Визначені аспекти підтверджують те, що рівень конкурентоспроможності держави на світовій арені все більше залежить від якості підготовки фахівців, рівня їх компетентності. Саме тому на часі доцільним стає використання безперервної освіти задля досягнення даної мети і як наслідок – переосмислення цілей і функцій освіти як системи, завдань її окремих ланок.

У Законі України «Про вищу освіту» в статті 5 визначено рівні та ступені вищої освіти і наголошено, що «підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень; науковий рівень» (Закон України «Про вищу освіту», зі змінами 2019).

Так, у документі надаються роз'яснення, а саме: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування типових спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності; другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру у певній галузі професійної діяльності; третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності. Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Освітньо-творчий рівень вищої освіти передбачає оволодіння методологією мистецької та мистецько-педагогічної діяльності, здійснення самостійного творчого мистецького проекту, здобуття практичних навичок продукування нових ідей і розв'язання теоретичних та практичних проблем у творчій мистецькій сфері. Науковий рівень вищої освіти передбачає здатність особи визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення сталого розвитку та вимагають створення нових системоутворювальних знань і прогресивних технологій.

Таким чином, успішне виконання здобувачами освіти певної освітньої чи наукової програми забезпечить їм присудження відповідного ступеня вищої освіти та сприятиме багаторівневному навчанню фахівців.

На даному етапі дослідження нами з'ясовано, що проблеми багаторівневого навчання стали предметом досліджень безлічі вчених, дану тематику вони розглядають із різних точок зору та спираючись при цьому на різнопланові підходи. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень, у теоретичних та практичних надбаннях досі не існує єдності поглядів на дану проблему. Нами з'ясовано, що до даного поняття науковці відносять більше двадцяти термінів, а саме: «безперервна освіта» (continuing education), «навчання протягом життя» (lifelong education), «постійна освіта» (permanent education), «подальша освіта» (нім. *weiterbildung*), а також «освіта дорослих», «освіта людей третього віку», «післядипломне навчання» та інші.

У межах нашого дослідження, а саме багаторівневого навчання майбутніх учителів, заслуговують на увагу принципи побудови змісту багаторівневої педагогічної освіти в підготовці майбутніх вчителів, визначені А. Стручковою:

- 1) багаторівневості професійних освітніх програм;
- 2) додатковості базової і післядипломної професійної освіти;
- 3) маневреності професійних освітніх програм (Стручкова А., 2005, с. 38).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підготовка висококваліфікованих, компетентних та конкурентоспроможних майбутніх учителів можливе не тільки за умови дотримання розглянутих у статті аспектів розвитку безперервної освіти, а повинна враховувати також принципи наступності, послідовності, зв'язку із життям та іншими. Ці напрями потребують окремого спеціального дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Закон України «Про вищу освіту». (2019). Відомості Верховної ради України. №243-VIII. 2300 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-19>.
- Меморандум безперервного процесу освіти європейського союзу (2006). Адукатар № 2 (8), С. 25. URL: http://adukatar.net/wp-content/uploads/2009/12/Adu_8_Pages_24-27.pdf
- Стручкова, А. Е. (2005) Педагогічні умови моделювання підготовки майбутніх вчителів технології в системі «коледж – вуз»: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Якутськ, 2005. 169 с.
- Харківська, А. А. (2009). Формування інформатичної компетентності майбутнього вчителя-інформатики у педагогічному ВНЗ. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. / відп. ред. Брюханова Н. О. Харків: УІПА. 2009. С. 411–420.

REFERENCES

- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». (2019). Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy. №243-VIII. 2300 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-19>.
- Memorandum bezperervnoho protsesa osvity yevropeiskoho soiuzu. (2006). Adukatary № 2 (8), S. 25. URL: http://adukatar.net/wp-content/uploads/2009/12/Adu_8_Pages_24-27.pdf
- Struchkova, A. E. (2005) Pedagogichni umovy modeliuвання pidhotovky maibutnix vchyteliv tekhnolohii v systemi «koledzh - vuz»: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. Yakutsk, 169 s.
- Kharkivska, A. A. (2009). Formuvannya informatychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-informatyky u pedagogichnomu VNZ. Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity: zb. nauk. pr. / vidp. red. Briukhanova N. O. Kharkiv: UIPA. S. 411–420.

Статтю подано до редколегії 12.01.2020 р.
Рекомендовано до друку 02.02.2020 р.